

Turku Ristimäki II

Rautakautisen muinaisjännöksen kaivaus 1959–60

Kartat ja kuvataulut

Anna-Liisa Hirviluoto

(Koonnut Katja Vuoristo 2010)

MUSEOVIRASTO

Sisällysluettelo

Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Mustavalkonegatiiviluettelo.....	3
Karttaluettelo	4
Kartat	5
Kuvataulut.....	19

Arkisto- ja rekisteritiedot

Anna-Liisa Hirviluoto tutki vuosina 1959 ja 1960 Ristimäen rautakautista kalmisto- ja asuinpaikka-alueita, mutta kaivauksiin liittyvä raportti jäi toimittamatta. Vuoden 1959 kaivauskartat on piirretty puhtaiksi ja mustavalkokuvat on numeroitu ja niistä on tehty kuvataulut. Sen sijaan vuoden 1960 kaivauskarttoja ei ole piirretty puhtaiksi, eikä kaivauksista ole kuvia. Karttojen perusteella vuoden 1960 kaivaukset ovat olleet pienimuotoiset ja todennäköisesti vuoden 1959 kaivausten viimeistelyä. Tutkimuksista ei ole kirjoitettu mitään kertomusta.

Ristimäen vuosien 1959–60 kaivausten kartat ja kuvataulut on koottu yhteen vuonna 2010, kokoojana on ollut Katja Vuoristo. Raporttiin on lisätty kohteen arkisto- ja rekisteritiedot sekä sisällys- ja karttaluettelo. Arkisto- ja rekisteritietoihin on lisätty myös Ristimäkeen liittyvät muut tutkimukset ja tiedossa olevat löydöt.

Helsingissä 20.10.2010

Katja Vuoristo, FM

Kohteen tiedot

Kohde: Turku Ristimäki

Tutkimus: Rautakautisen muinaisjäännösryhmän (polttokenttäkalmisto ja asuinpaikka) kaivaus

Toteuttaja: Museoviraston arkeologian osasto

Kaivauksenjohtaja: Anna-Liisa Hirviluoto

Kenttätyöt: 1959 ja 1960

Tutkimusraportti: Anna-Liisa Hirviluoto 1959–60 (koonnut Katja Vuoristo 2010), Museoviraston arkeologian osaston arkisto

Koordinaatit: pkoo: 6715057, ikoo: 3243429, Z/m.mpy alin: 20,00

Kuvat: mustavalkonegatiivit 23725–23772

Kaivauslöydöt: KM 14784

Kohteen muut tutkimukset:

1914, irtolöytö

1914 A. M. Tallgren, kaivaus

1915 A. M. Tallgren, kaivaus

1915 Aarne Europaeus, kaivaus

1915 A. Hackman, kaivaus

2010 Heljä Brusila/Turun museokeskus, tarkastus

1954 Anna-Liisa Hirviluoto, inventointi

1955, irtolöytö

1956 Anna-Liisa Hirviluoto, kaivaus

1957 Anna-Liisa Hirviluoto, kaivaus

1958 Anna-Liisa Hirviluoto, kaivaus

Muut löydöt:

KM 6746 Kalmistolöytöjä

KM 6751 Miekkoja, keihäs, veitsi, ym.

KM 6753 Kalmistolöytöjä

KM 6869 Kalmistolöytöjä

KM 6913 Aseita, ym.

KM 6942 Saviastian ja savin kappaleita, ym.

KM 14472 Rautak. kalmisto

KM 13573 3 keihäänkärkeä, kivikirveen katkelma

KM 13574 Keihäänkärki

KM 13575 Keihäänkärki

KM 13726 Raut. kalm.

KM 13931 Kalmistolöydöt

KM 14349 Rautak. kalmisto

Tiivistelmä: Kohde sijaitsee Aurajoen eteläpuolella Ristimäen koulun tontilla ja sen länsipuolella olevalla omakotiasutusalueella. Ristimäen merkittävästä muinaisjäännösryhmästä on tutkittu polttokenttäkalmistoa, talonpohjia sekä ruumishautoja.

Koulun edustalta (Ristimäki I) tutkitusta polttokenttäkalmistosta on löytynyt mm. 8 miekkaa, 31 veistä, 19 keihäänkärkeä, rapusolkia, hevosenkenkäsolkia ja venehautaukseen viittaavat 529 niittinaulaa. Noin 120 m lounaaseen ensin mainitusta polttokenttäkalmistosta on tutkittu yhteensä neljä rakennuksen pohjaa, polttokenttäkalmistoa ja 12 varmaa ja yksi mahdollinen ruumishauta (Ristimäki II). Ruumishautoista on löytynyt mm. tinattu ristiriipus, kaksi hevosenkenkäsolkia, ja talonpohjista savitiivistettä sekä rautakauden keramiikkaa.

Keväällä 2010 kaivettiin viemäriä Ristimäen koulutontin eteläreunalle Rasintien kohdalle. Tässä yhteydessä havaittiin koulun portin ja alakansakoulurakennuksen välillä kaivannossa tummaa, polttokalmistokerrostumaa muistuttavaa maata. Paikan luonne jäi selvittämättä.

Mustavalkonegatiiviluettelo

Kuvan numero	Aihe	Kuvaaja
23725	Ristimäki kuvattuna Aurajoen pohjoispuolelta Maariasta käsin.	Anna-Liisa Hirviluoto
23726	Ristimäki kuvattuna Aurajoen pohjoispuolelta Maariasta käsin.	Anna-Liisa Hirviluoto
23727	Ruudut 12–13/B, liedenpinta. Kaivausalue 2.	Anna-Liisa Hirviluoto
23728	-	Anna-Liisa Hirviluoto
23729	Ruudut 12–13/B, liesikiveys.	Anna-Liisa Hirviluoto
23730	Ruudut 15/E ₁ –D ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23731	Ruudut 10–11/B.	Anna-Liisa Hirviluoto
23732	Ruudut 11–12/A–A ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23733	Ruudut 13–14/A ₁ –B ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23734	Ruudut 13–14/A ₁ –B ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23735	Ruudut 13–14/C ₁ –D ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23736	Ruutu 11/A ₁ etualalla.	Anna-Liisa Hirviluoto
23737	Ruudut 11–13/A ₁ . Pientä kiveystä kivikehyksen sisällä.	Anna-Liisa Hirviluoto
23738	Ruudut 17–18/B ₁ –C ₁ . Kaivausalue 3, paalu a.	Anna-Liisa Hirviluoto
23739	Ruudut 18–19/A ₁ –B ₁ . Kaivausalue 2:n paalunsija a.	Anna-Liisa Hirviluoto
23740	Ruutu 17/D ₁ , "uhrikivi".	Anna-Liisa Hirviluoto
23741	Ruudut 17–18/E ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23742	Ruudut 19–20/D ₁ , paalunpohja?	Anna-Liisa Hirviluoto
23743	Ruudut 19–20/D ₁ , paalunpohja?	Anna-Liisa Hirviluoto
23744	Ruutu 19/C ₁ , paalunpohja?	Anna-Liisa Hirviluoto
23745	Ruutu 19/C ₁ , paalunpohja?	Anna-Liisa Hirviluoto
23746	Ruudut 19–20/C ₁ , paalunpohja?	Anna-Liisa Hirviluoto
23747	Ruudut 15–16/C ₁ –D ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23748	Ruutu 15/E.	Anna-Liisa Hirviluoto
23749	Etualalla ruudut 15–16/C ₁ –D ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23750	Ruutu 16/C ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23751	Ruutu 21/C ₁ –D ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23752	Ruutu 18/F ₁ –G ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23753	Ruudut 15–16/C ₁ –D ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23754	Etualalla ruudut 13–14/C ₁ –D ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23755	Ruudut 13–14/C ₁ –D ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23756	Ruudut 11–14/C ₁ –D ₁ . Kaivausalueen 2 etelänurkkaus.	Anna-Liisa Hirviluoto
23757	Ruudut 21/G ₁ –H ₁ . Kivien rajaamalta alueelta löytyi palaneiden luiden siruja.	Anna-Liisa Hirviluoto
23758	Kaivausalueen 4 kuoppaliesi pinnassa.	Anna-Liisa Hirviluoto
23759	Kaivausalue 4. Kuoppaliesi, jonka pinnalla saviastian palasia (kuvassa nuolen osoittamassa kohdassa).	Anna-Liisa Hirviluoto
23760	Kaivausalueen 4 kuoppaliesi.	Anna-Liisa Hirviluoto
23761	Kaivausalue 4, paalu a.	Anna-Liisa Hirviluoto
23762	Kaivausalue 4, paalu a.	Anna-Liisa Hirviluoto
23763	Kaivausalue 4, paalut a ja b.	Anna-Liisa Hirviluoto
23764	Kaivausalue 4, paalu b.	Anna-Liisa Hirviluoto
23765	Kaivausalue 4, paalu b.	Anna-Liisa Hirviluoto
23766	Ruudut 20–21/L ₁ –M ₁ . Kaivausalue 4, paalu e.	Anna-Liisa Hirviluoto
23767	Ruutu 20/I ₁ . (Kuvassa nuolen osoittamassa kohdassa löytö 57.)	Anna-Liisa Hirviluoto
23768	Ruutu 20/I ₁ . Kuumuudesta halkeillutta kiveystä.	Anna-Liisa Hirviluoto
23769	Etualalla ruutu 20/I ₁ . Nokinen kiveys.	Anna-Liisa Hirviluoto
23770	Ruudut 20–24/I ₁ –K ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23771	Kiveys ruuduissa 21–22/L ₁ –M ₁ .	Anna-Liisa Hirviluoto
23772	Em. kiveystä varjostetaan.	Anna-Liisa Hirviluoto

Karttaluettelo

Vuoden 1959 kartat

Karttatyyppi	Aihe	Mk	Piirtäjä	Koko	Sivunro
Vaaituskartta	Pinta- ja pohjavaaitus	1:50	P.-L. Lehtosalo	63 x 68 cm	5
Koostekartta	Taso 1, ruudut B-A, A ₁ -P ₁ /10-25.	1:25	P.-L. Lehtosalo	68 x 80 cm	6
Tasokartta	Tasot 1-2, ruudut H ₁ -M ₁ /19-25.	1:25	P.-L. Lehtosalo	A3	7
Tasokartta	Tasot 1-2, ruudut H ₁ -M ₁ /20-25.	1:25	P.-L. Lehtosalo	A3	8
Tasokartta	Tasot 1-4, ruudut B ₁ -E ₁ /13-19.	1:25	P.-L. Lehtosalo	A3	9
Tasokartta	Taso 1, ruudut B-A ja A ₁ /9-11.	1:25	P.-L. Lehtosalo	A3	10
Tasokartta	Taso 1, ruudut A-B/11-13.	1:10	P.-L. Lehtosalo	23,5 x 33 cm	11
Tasokartta	Taso 2, ruudut A-B/11-13.	1:10	P.-L. Lehtosalo	23,5 x 33 cm	12
Tasokartta	Taso 1, ruudut H ₁ -I ₁ /17-20.	1:10	P.-L. Lehtosalo	23,5 x 33 cm	13
Tasokartta	Taso 1, ruudut H ₁ -I ₁ /18-19.	1:10	P.-L. Lehtosalo	23,5 x 35,5 cm	14
Tasokartta	Taso 1, ruudut C ₁ -D ₁ /20-22.	1:10	P.-L. Lehtosalo	23 x 34 cm	15
Tasokartta	Taso 1, ruudut D ₁ -E ₁ /16-18.	1:10	P.-L. Lehtosalo	23,5 x 35,5 cm	16

Vuoden 1960 kartat

Karttatyyppi	Aihe	Mk	Piirtäjä	Koko	Sivunro
Yleiskartta, originaali		1:50		A3	17
Tasokartta, originaali	Taso 1, ruudut I-F/3-5.	1:25		A3	18

TURKU, KURALA (KAARINA) RISTIMÄKI II

A-L Hirviluoto 1959 1:25

25

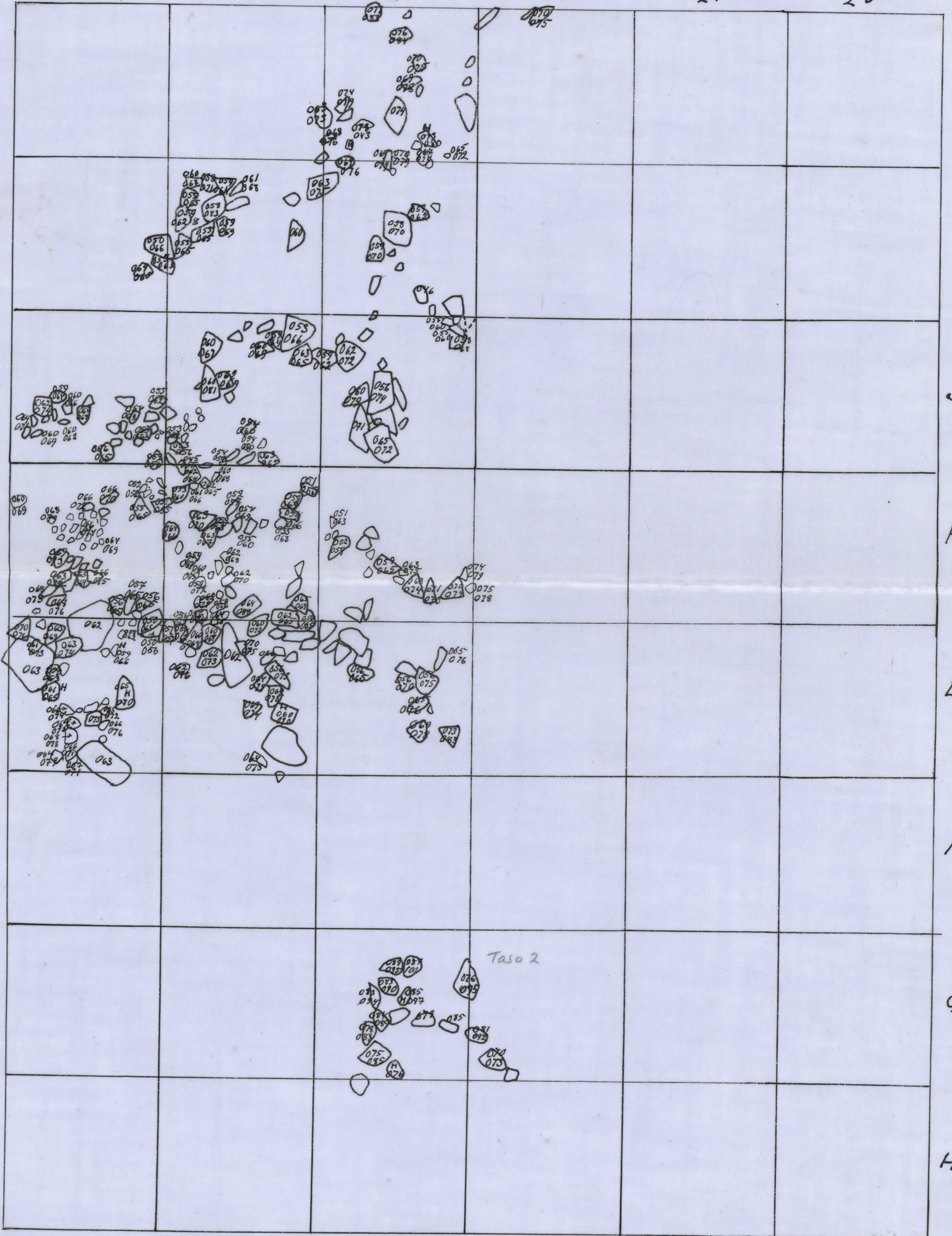
24

23

22

21

20

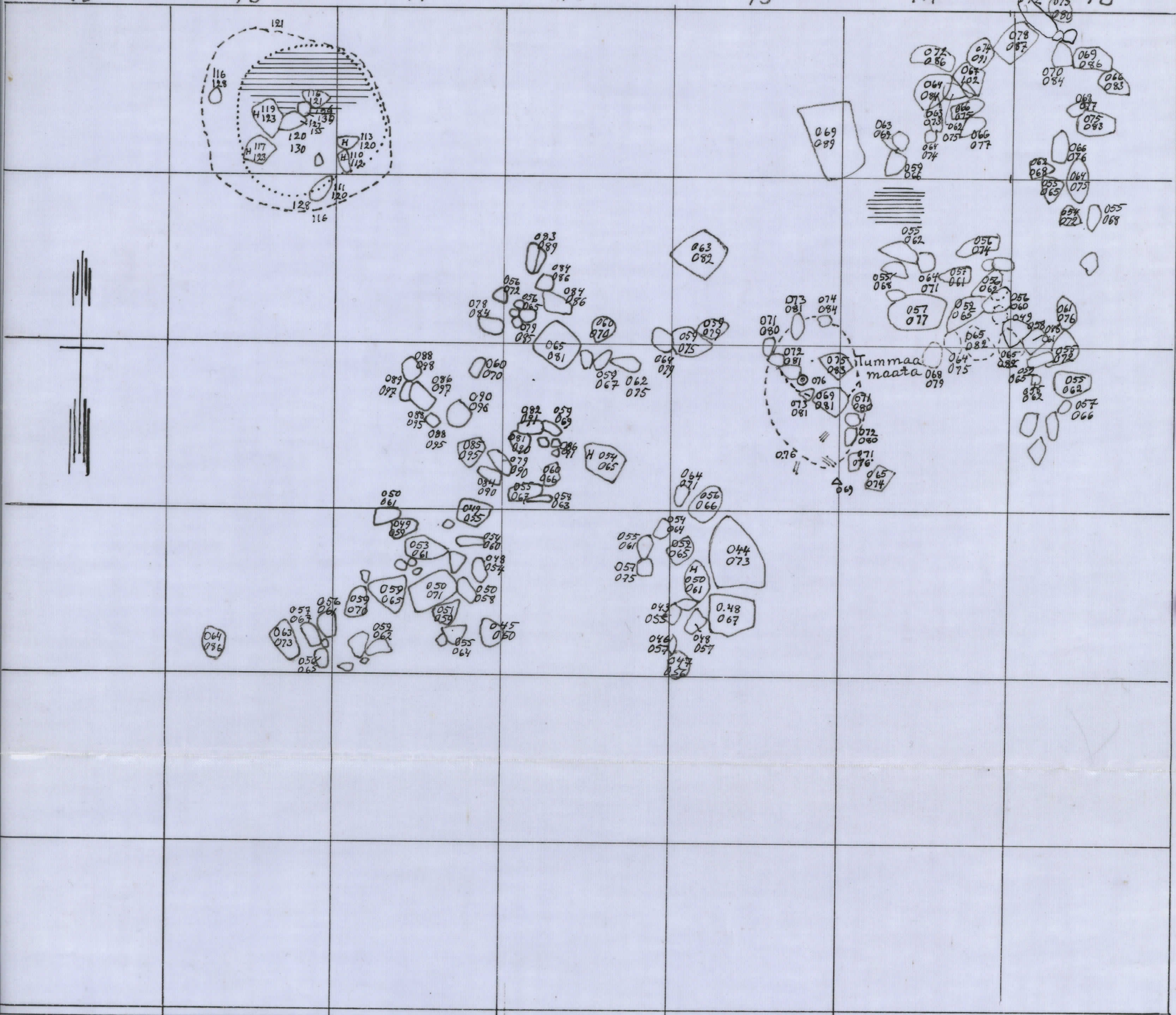

H,
I,
J,
K,
L,
M,
G,
H,

TURKU, KURALA (KAARINA) RISTIMÄKI II
 A-L Hirviluoto 1959 1:25

19 18 17 16 15 14 13

Kolmas kerros

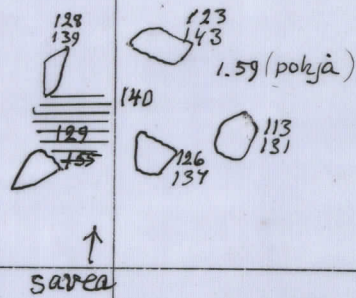
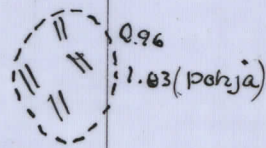
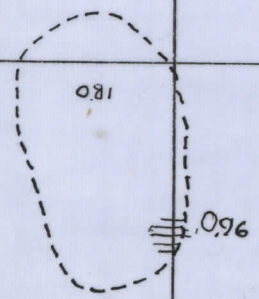
Neljäs kerros

Toinen kerros

15 14 15 14 18 17

C

C

↑
sareaa

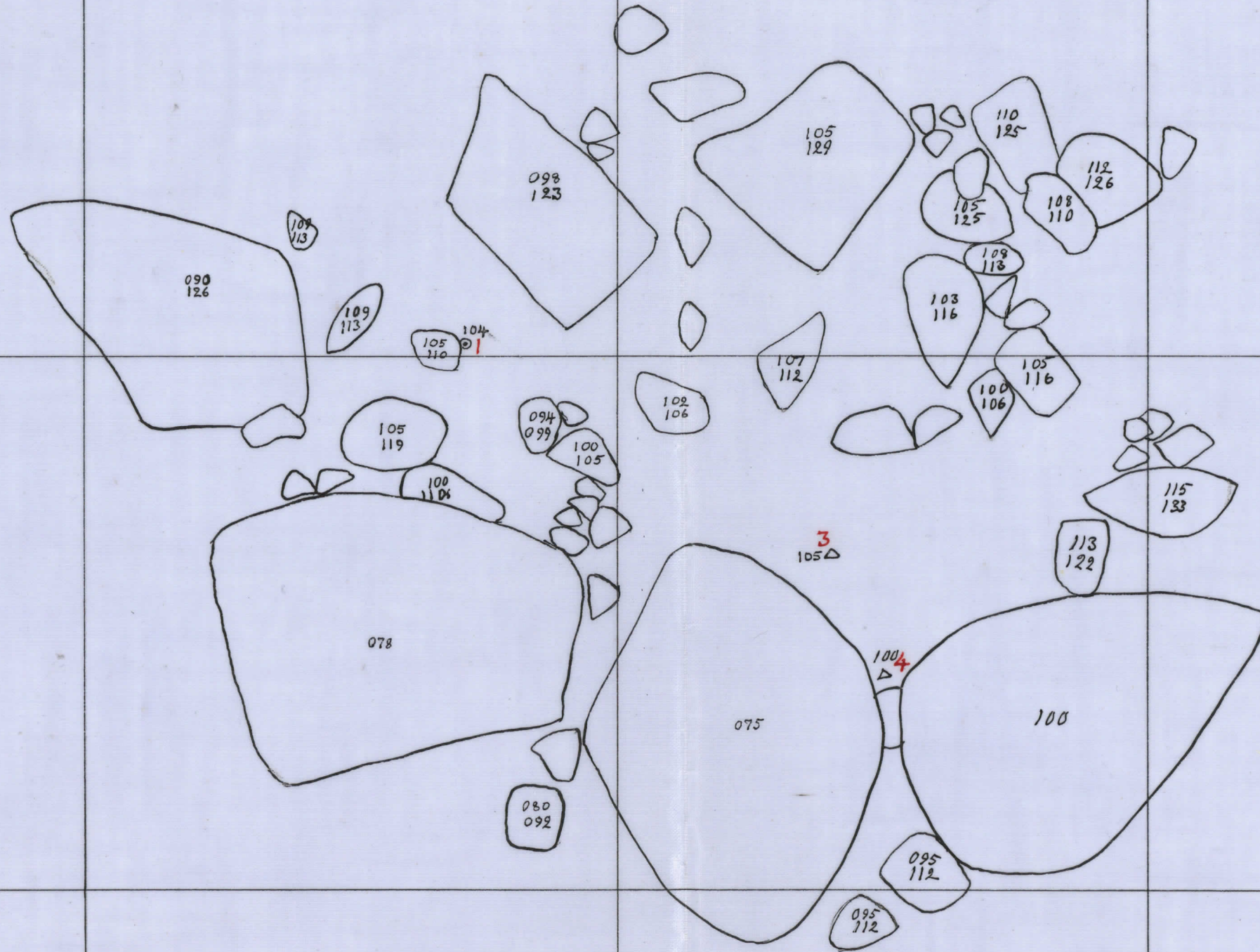
11

10

9

B

B

A

A

A,

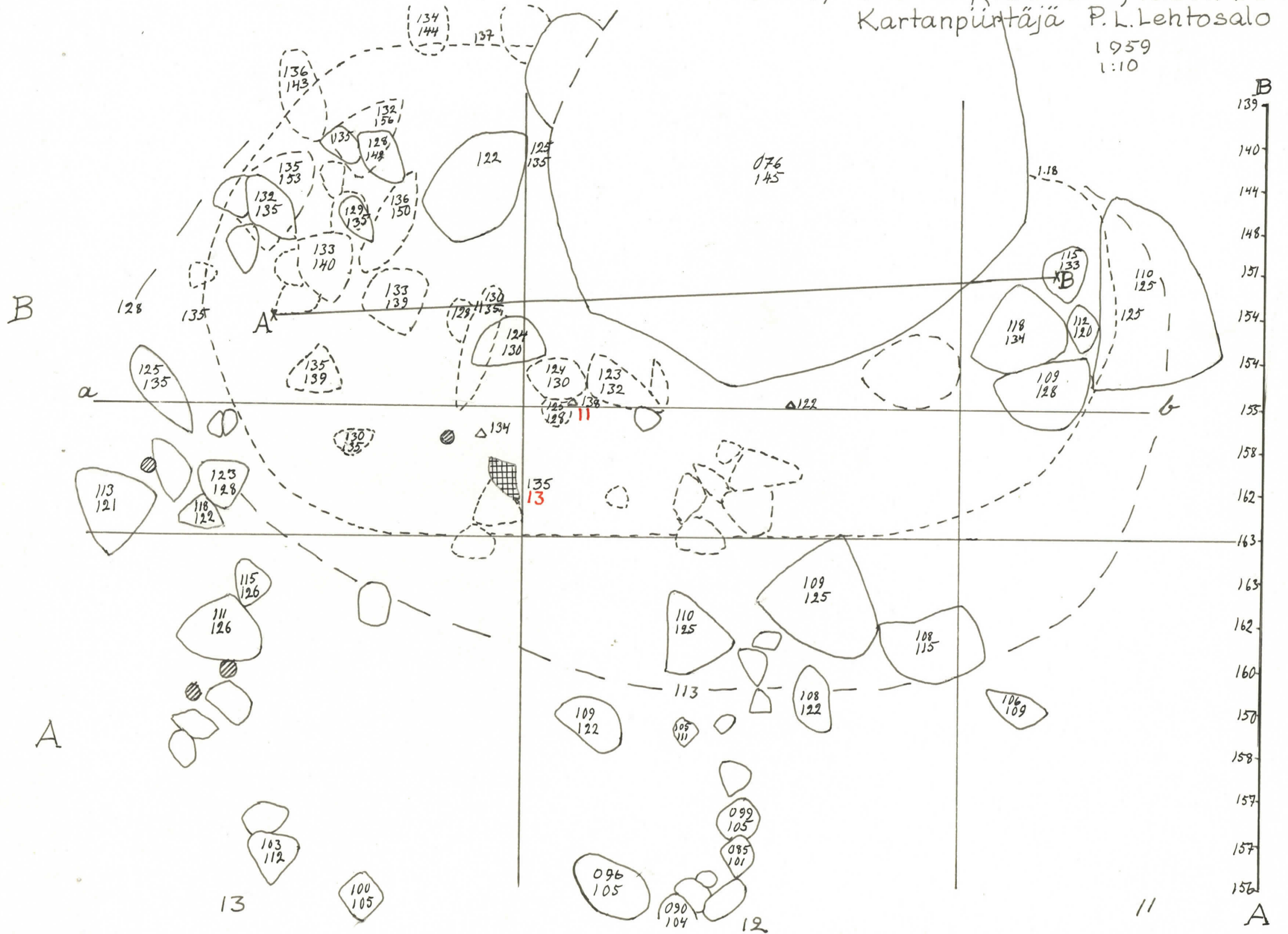
077 2

A,

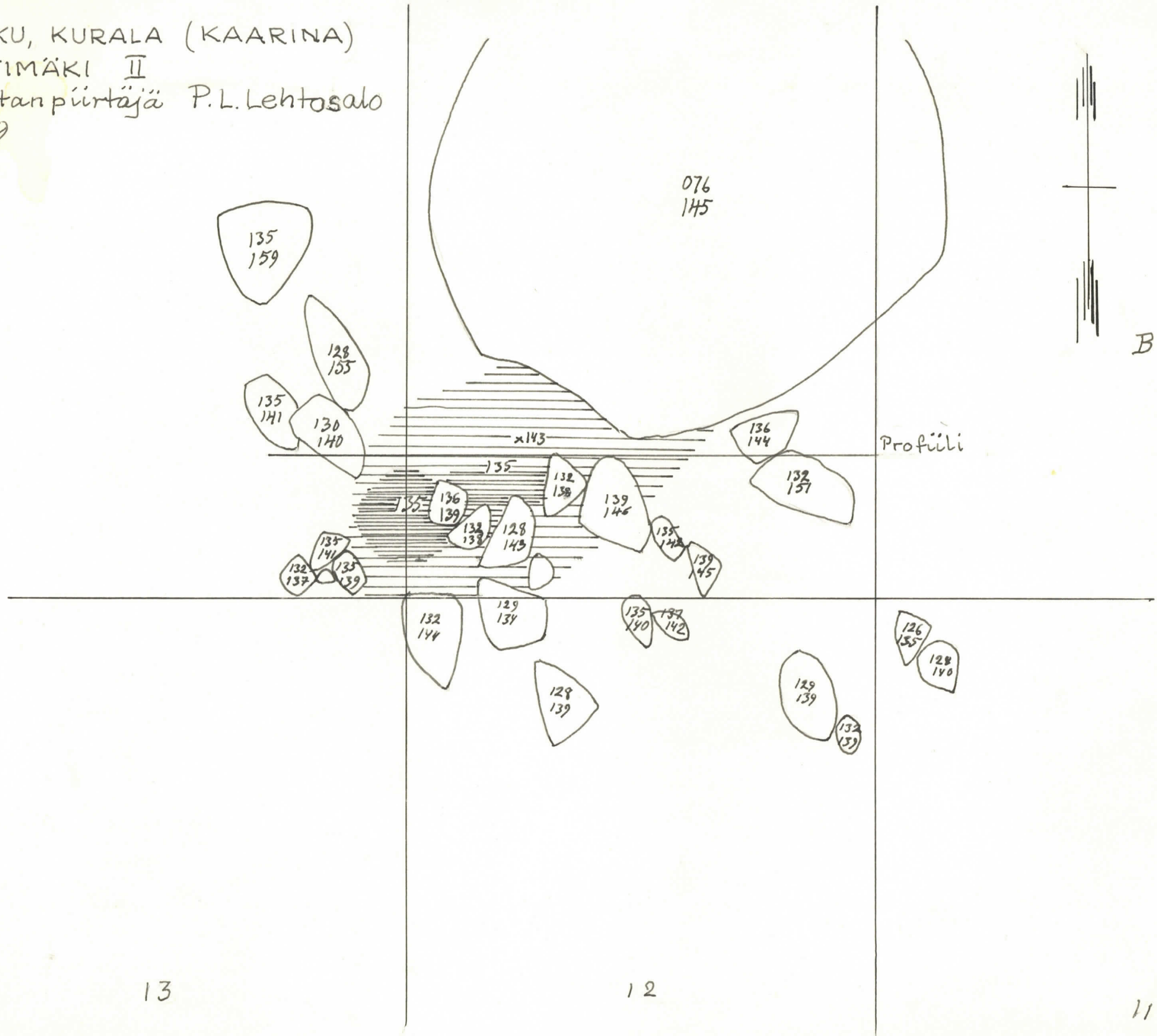

TURKU, KURALA, (KAARINA) RISTIMÄKI II
Kartanpiirtäjä P.L. Lehtosalo

1959
1:10

TURKU, KURALA (KAARINA)
RISTIMÄKI II
Kartanpiirtäjä P.L. Lehtosalo
1959
1:10

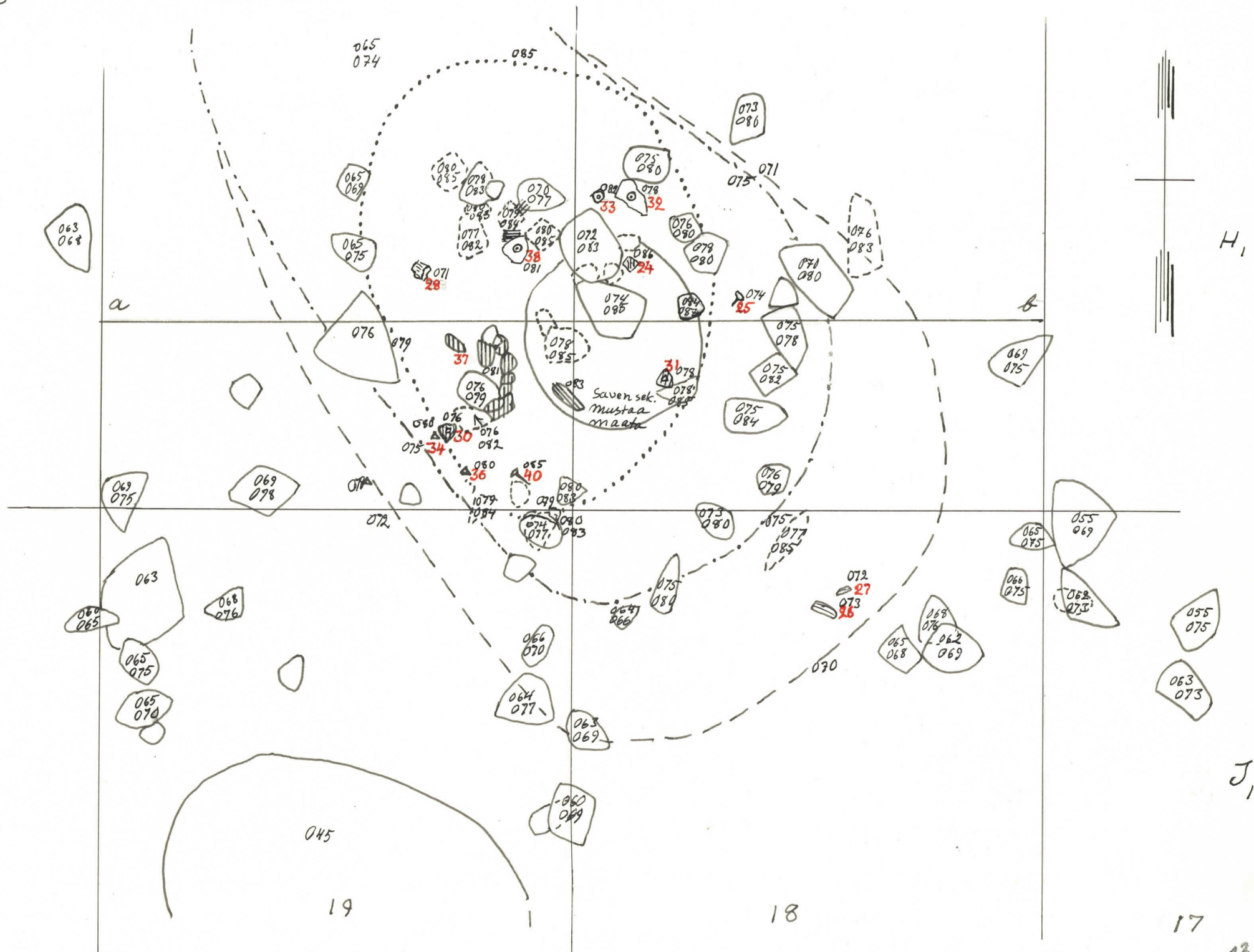
13

12

11

12

TURKU, KURALA, (KAARINA) RISTIMÄKI II
Kartanpiirtäjä P. L. Lehtosalo 1959
1:10

TURKU, KURALA (KAARINA) RISTIMÄKI II
Kartanpiirtäjä P. L. Lehtosalo 1959
1:10

C₁

C₁

D₁

D₁

22

21

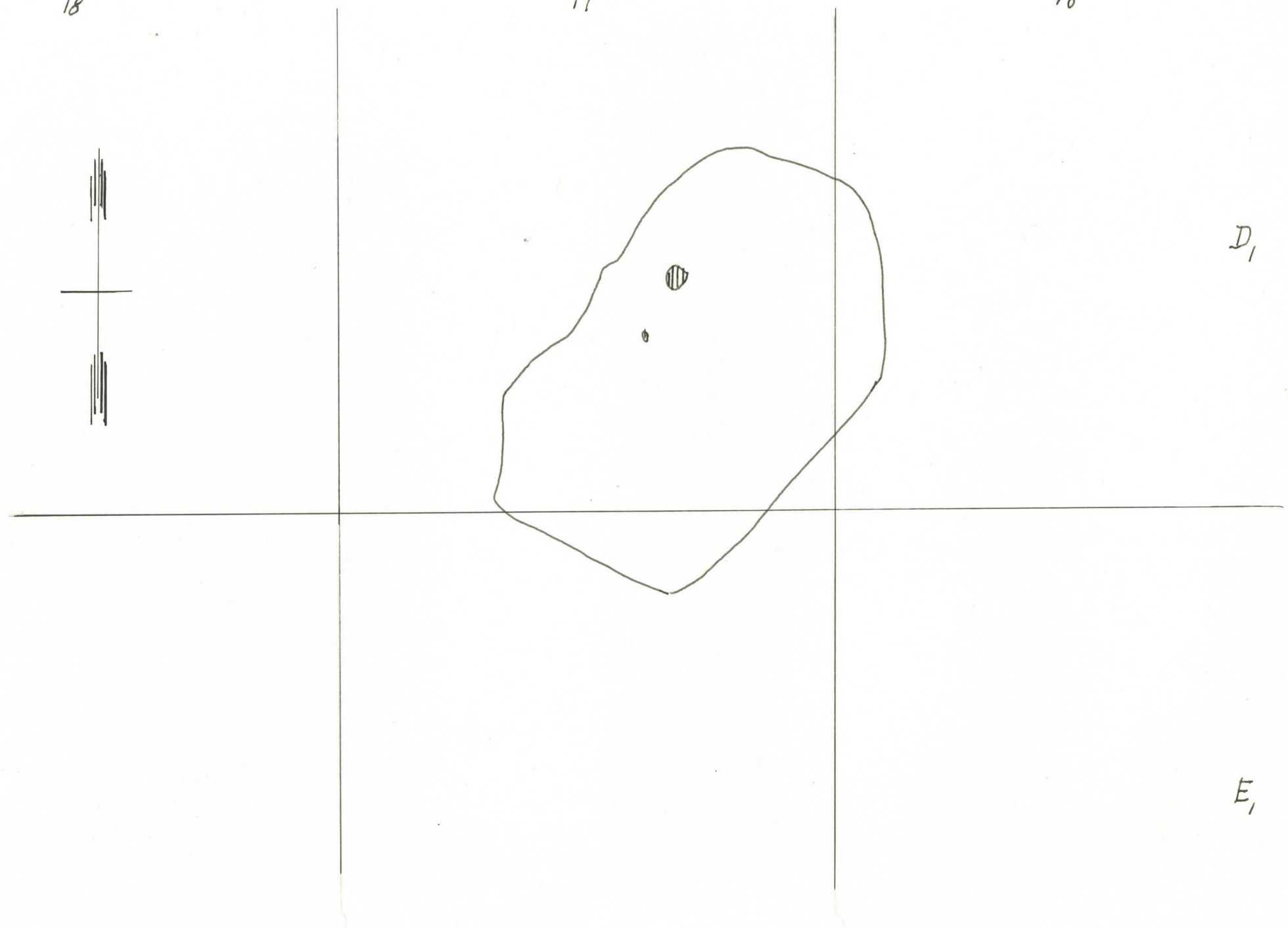
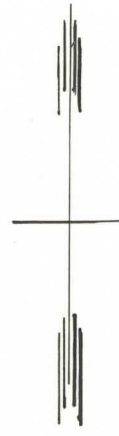
20

TURKU, KURALA, (KAARINA) RISTIMÄKI II
Kartanpiirt. P. L. Lehtosalo 1959
1:10

18

17

16

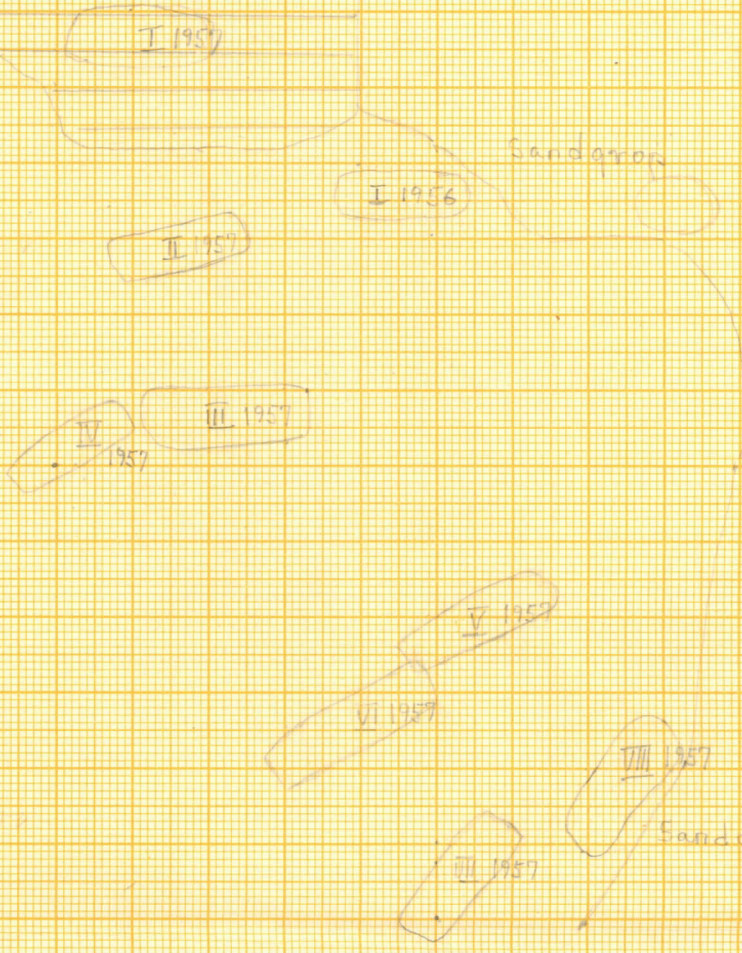
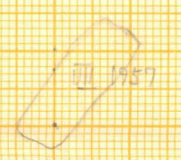
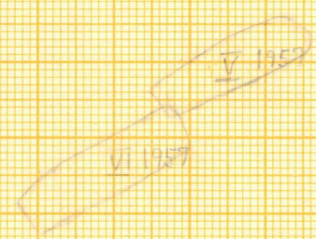
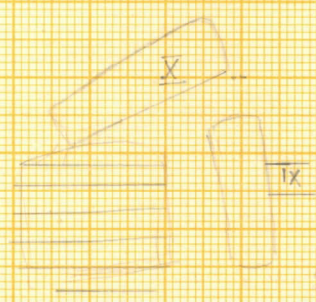
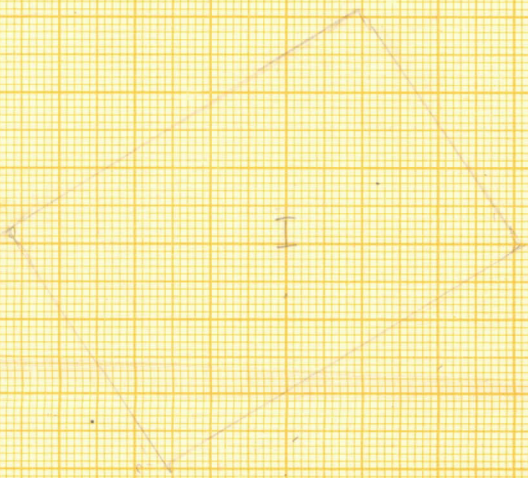

14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

0 4 m

120 mm liit
grännsområde 1914
Kyrkått 1914

U
T
S
R
O
E
W
M
L
S
S
H
G
F
E
D
C
B
A
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
O

2300 22 21 20 19 18 17 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0

23725

Ristimäki kuvattuna Suvon poljo-
us- ja Maanviljelyskeskuksesta
Kansainvälinen tutkimus-
keskus, → vuosien 1958-59 tutkimus-
alue.

23726

Ristimäki kuvattuna poljo-
us- ja Maanviljelyskeskuksesta.

23729

Ruudut 13-12-B. Laiden pinta. Kaivaus-
alue II.

Ruudut 12-13-B. Laiden pinta.

23730

Ruudut 15-Ej-D.

23731

Ruudut 10-11-B.

23732

Ruudut 11-12-A-A₁.

23733

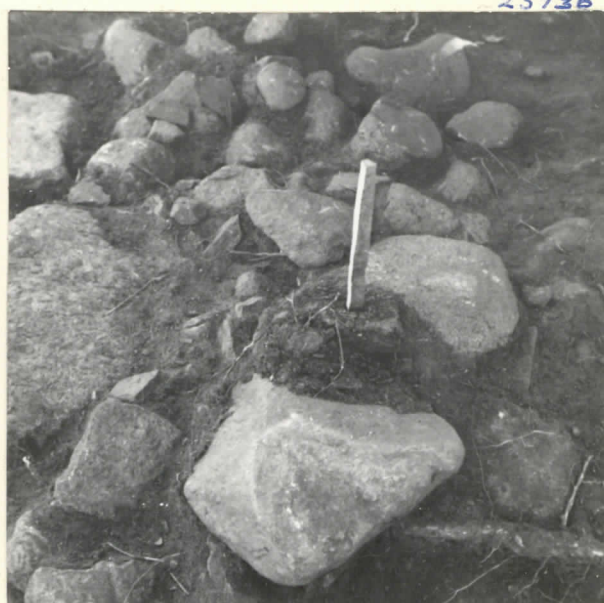
Ruudut 13-14-A₁-B₁.

23734

Ruudut 13-14-A₁-B₁.

23735

Ruudut 13-14-C₁-D₁.

23736

Ruutu 11-A₁ suakallas.

23737

Ruudut 11-12-13-A₁, Pienet kiveistä kivikö-
lyksen sisällä.

23738

Ruudut 17-18-B₁-C₁. Kainuunalue III, paska a.

23739

Ruudut 18-19-A₁-B₁. Kainuunalue II:n paskusija a.

23740

Ruutu 17-D₁, "uhrikivi".

23741

Ruudut 17-18-E₁.

23742

Ruudut 19-20-D₁. Paskunpohja?

23743

Ruudut 19-20-D₁. Paska?

23744

Ruutu 19-C₁. Paalunpohja ?

23745

Ruutu 19-C₁. Paalunpohja ?

23746

Ruudut 19-20-D₁. Paalunpohja ?

23747

Ruudut 15-16-C₁-D₁.

23748

Ruutu 15-E.

23749

Etualla ruudut 15-16-C₁-D₁.

23750

Ruutu 16-C₁.

23751

Ruutu 21-C₁-D₁.

23752

Ruutu 18-F₁-G₁.

23753

Ruutu 15-16-C₁-D₁.

23754

Etualla ruutut 13-14-C₁-D₁.

23755

Ruutu 13-14-C₁-D₁.

23756

Ruudut 11-14-C₁-D₁. Kaivausalue II:n etäkämurkkaus.

23757

Ruudut 21-G₁-H₁. Kivien rivittä-
mältä alalta löytyi galanoiden luide-
siuja.

23759

23758

Kaivausalue IV:n Kuoppaliesi pinnassa.

23760

Kaivausalue IV. Kuoppaliesi.

Kaivausalue IV. Kuoppaliesi. Nukun oroitte-
lla löydettiin sivistyspalasia.

23761

Kaivausalue IV. Paalu a.

23762

Kivansakke IV, Paalu a.

23763

Kivansakke IV, paalat a ja b.

23764

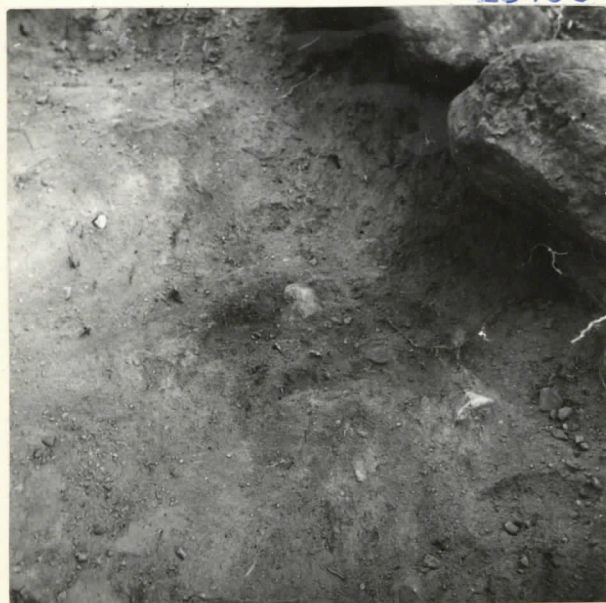
Kivansakke IV, Paalu b.

23765

Kivansakke IV, paalu c.

23766

Puutut 20-21-L1-M1, Kivansakke IV, paalu c.

23767

Puutut 20-J1. Vuolen kohdalla löytö n:o 57.

23768

Ruutu 20-T₁. Kuusimusta halkesilt-
ta kivestä.

23769

Etsällä ruutu 20-T₁. Nokinen kivest.

23770

Ruudut 21-24-T₁-K₁.

23771

Kivest ruukuissa 21-22-L₁-M₁.

25772

En. kivestä rajortetaan.